

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૮૯૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૦૧૦૭૦૧૧

વિષય ૨૪ : ૧૨૧

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ શ્રી:
જેના ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
અમદાવાદ ગ્રંથાલય

હાથમાં કામ

હોય, હૃદયમાં રામ

હોય, આત્મામાં આરામ

હોય, મુખમાં મીઠાશ હોય, નિર્દોષ

હાસ્ય હોય, હેંચામાં હેંત હોય, આંખમાં

અમી હોય, વાણીમાં સત્ય હોય પરોપકારમાં

પ્રીત હોય અને મગજમાં જ્ઞાન હોય તેવી શુણ્ધિઅલ

સ્ત્રીઓને, સાધ્વી પતિવ્રતા સન્નારીઓને અને મન

વાણીને કમંઠી પરમ પવિત્ર રહી નિર્મળ જીવન

માળનારી દેશના શબ્દગારરૂપ ભારતવર્ષની

જુત, ભવિષ્ય અને વર્તમાનકાળની

સતી સ્ત્રીઓના ચરણકમલમાં

આ લઘુ પોથી સમર્પો

કૃતાચે થાઉં.

હું.

લી.

મણીજીદેન મહેતા.

જેણે આ પૃથ્વી અમરકૃતિ કરી ઇન્દ્રાણ્યેથી રચી,
જેણે સાગર રૂલ સર્વ સરિતા સંસ્કાર્યતાથી કરી;
જેણે બેઠ ઋતુતણા નિરમીયા, તારા મહે ઉજવલ.
તે જ્યાંડ અનાંતના અધિપતિ નિત્યે કરે મંગલ. ૧

જે પ્રેમે યદુરાય રૂડિમણી વર્ધા, શંભુ અને પાર્વતી,
જે પ્રેમે હમયંતીને નળ વર્ધા, શ્રી રામ રીતા સતી;
જે પ્રેમે અનિરૂદ્ધ બ્રાહ્મનનયા, સોહે સદા નિર્મલ,
તે પ્રેમે વરરાયને વધુવરી, પામે સદા મંગલ. ૨

સોહે મંડપ મધ્ય વેડ જુગની, રનેદી સગાં મદાલતાં,
નિરખે ને દરખે અનિશવ મને, માતાપિતા વ્હાલમાં;
ઉચ્ચારે દ્વિત્વર્ષ મંત્ર ઉલટે, કલ્યાણકારી રૂળ,
હોરીયાં અભિજાપી દંપતિતણું ધાળે સદા મંગલ. ૩

સિદ્ધિજુદિપતિ ગણેશ શુભમાં પ્રીતે પધારે ધરે,
દુદાળો દુખભાંગનો સરવનાં પેગેથી વિધો દરે;
શ્રી શંભુગિરિગ્ગતણા તનયની ચારે જુગનમાં બળ.
નિત્યે દેવગ્ગનનનો યુગલનું પ્રેમે કરે મંગલ. ૪

વિદારી અસુરો શુરા સમરમાં અહભૂત બ્રાહ્મ બળે,
કાધી વ્હાર શુરોની સત્વ રણે, ચંડિ પિના શુંવળો;
શક્તિ, કાન્તિ, સુપ્રીતિ, શાન્તિ સુખદા, સેવા નદી નિષ્કળ,
(તે) દુર્ગાદેવી સદૈવ આ વર વધુને અર્પણો મંગલ. ૫

જે ધારે કરમાં પિનાકડમરે બાલે શશિ શોકતો,
અધાગે ઉમયા જદા વિપુલમાં અંગી ધરી ઓપતો;
ભરમાંગે નીલકંઠ વ્યાલભૂષણે વૃષવાહને નિશલ,
(એ) ભોગાનય મહેશ આ યુગલને અર્પો સદા મંગલ. ૬

વીણા પુસ્તક ધારીથી અભયદા હંસે બિરાજી રહી,
અથવા પુત્રી પવિત્ર રદાપ સંગળી આપે સંગ્રમે સહી;
વિદ્વાનો કવિ કાવિદો યશ ભણે, વરદાપીના વિમલ,
દેવી શારદમાત આ વર વધૂને અર્પણે મંગલ. ૭

ભૂમિ ભાર ઉતારવા અવનયાં કારાચહે કારમા,
દુષ્ટોને સંહારી સાધુજનને ઉદારીયા હામમાં;
લીલા અહજૂનથી સુપ્રતિ જગમાં યોગી રહી નિશ્ચા,
શ્રીગોવર્ધનધારી કૃષ્ણ કરશે આ યુગ્મનું મંગલ. ૮

મણીબહેન મહેતા.

૨ સમપદી-લગ્ન પ્રતિજ્ઞા.

કુમારિકા અવસ્થામાંથી આશ્રમ ધર્મમાં આવતા પહેલાં પાણ્ડી
મદ્યુ વેગાએ (લગ્ન સમયે) વરકન્યાની પરસ્પર સાત પ્રતિજ્ઞાઓ
શાસ્ત્રમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે કહેવામાં આવે છે તેનું નામ સમપદી. પરંતુ
તે સમપદીની પ્રતિજ્ઞાઓ કેવી રીતની છે, તે જાણવા સર્વ કોઈને
આવશ્યક છે, માટેજ સમપદીના યોધની પ્રયુક્તિ કરી છે.

ઉક્તંચ “ધર્મેણ”

કન્યાદાન આપતી વખતે જળનો સંકલ્પ અથવા વાણ્ડી સંકલ્પ
થવાથી પતિ કહેવાની યોગ્યતા થતી નથી; પરંતુ સમાચલ (સમપદી) નું
પૂજન થયેથીજ પતિપણું સિદ્ધ થાય છે.

“વિવાહ કૌસ્તુભ” માં કહ્યું છે કે:-

કન્યાપતિત્વ સિદ્ધયર્થ સસાચલ પૂજનમહં કરિષ્યે॥

પતિપણું સિદ્ધ થવા માટે સમાચલનું પૂજન કરે છું. આ વાક્યથી
જાણુવામાં આવે છે કે સમપદીની ક્રિયાથીજ પુરુષ પતિ શબ્દને પામે છે.

અથેનામુદીર્ચી સત્તપદાનિ : કામયતિ.

પરજોડી કન્યા મંગળ ફેરા ફર્યા પછી ઉત્તર દિશાથી આરંભી સત્તપદાની સાત દગલીઓનો અનુક્રમે સ્પર્શ કરે છે ત્યારે ઘરની જે પ્રતિજ્ઞાઓ થાય છે તે નીચે પ્રમાણે.

“ એકમિષેવિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ. ”

જૂલોક કે જે પુરુષાર્થનું સર્વ સ્વરૂપ છે તે સ્થાન પરમ કૃપાળુ હૃદયર આત્મ કરાવે, અને તેમાં હે સદાચરી સમસ્ત માંગલિક પ્રસંગોથી યુક્ત સૌભાગ્ય તથા શુદ્ધકાર્યકાર મેળવવા અધિષ્ઠાતા થા.

“ દ્વે ઉર્જેવિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સદાચરી તારા શૌર્યથી મારા જળમાં શ્રદ્ધિ થશે; માટે જૂલોક અને જીવલોકના સ્થાનમાં જળચાન થવા પરમાત્મા સદાયક થાઓ.

“ ત્રીણિ રાયસ્પોષાય વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સદાચરી જૂલોક, જીવલોક અને સ્વર્ગલોકના સ્થાનમાં ધનની અભિશ્રદ્ધિ કરવા માટે મારા ઘરની તું પ્રધાન થા.

“ ચત્વારિ માયોભવાય વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સદાચરી ઉપર જાણીવેલાં જૂલોક આદિ ત્રણ લોક સહિત મહાલોકમાં સૌખ્ય યુક્ત રહેવાનું મારા ઘરની અધિકારી થા.

“ પંચપશુભ્યો વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સદાચરી ઉપર કહેલા આરલોક સમેત જનલોક એટલે પાંચે લોકના સ્થાનમાં મારા ઘરના પશુઓની સંભાળ રાખવા પ્રભુ તને પ્રાપ્ત કરે.

“ ષડ્ઋતુભ્યો વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સદાચરી ઉપરોક્ત પાંચલોક સંયુક્ત તપલોકના સ્થાનમાં જ ઋતુઓનું સુખ તારાથી મને પ્રાપ્ત થાઓ.

“ સત્ત્વે સત્તપદા ભવ સા મામનુવ્રતા ભવ વિષ્ણુસ્ત્વા નયતુ ”

હે સદ્ધર્મિષ્ઠી ! બૂઝ, મુપ, રવ, મહ, જન, તપ, અને સત્ય એ પ્રમાણેના સાત લોકમાં મારાથી સુખ ભોગવનારી સદ્ધર્મી થા.

ઉપર કહેલી વરની પ્રતિજ્ઞારૂપ સમપદીની ક્રિયા થવાથી પરસ્પર રંગદાસા અંધાર છે, એટલે તે સમપદી સ્ત્રી પતિને સ્વાધીન થઈ નીચેના સાત સ્ત્રોતોથી પોતાના પ્રાણેશ પ્રતિ પ્રતિજ્ઞા કરે છે કે હું તમારા ગૃહમાં આ પ્રમાણે વર્તીશ.

**“ત્વત્તોમેઽશ્વિલ સૌભાગ્યં પુણ્યૈસ્ત્વં વિવિધેઃ કૃતૈઃ
દેવૈઃ સમ્પાદિતોમહ્યં વધૂરાદ્યોપદેઽબ્રવીત્ ॥ ૧ ॥”**

અનેક પુણ્ય સંચયથી અને દેવતાઓની કૃપાથી, તમારા જેવા સ્વામીને વરવાથી હે પ્રાણેશ ! આ જગતમાં હું સૌભાગ્યને પ્રાપ્ત થઈ છું; એ પ્રમાણે કન્યા પ્રથમ ડગલું બરતી વેળા બોલે છે.

**“કુટુંબં પાલયિष્યામિ હ્યાવૃદ્ધબાલકાદિકમ્ ॥
યથાલબ્ધેન સંતુષ્ટા બ્રૂતે કન્યા દ્વિતીયકે ॥૨॥”**

હે પ્રાણેશ ! તમારા વડીલોને મારાજ વડીલ માની તેઓની અનુજ્ઞામાં રહીશ, અને બાગક તથા કુટુંબનું સરકાણું કરીશ તથા આરંભાનુસાર જે દ્રવ્ય મળે તેથી પૂર્ણ સત્તાપી રહીશ ને તમારા પ્રત્યે કદાપિ ખિન્ન વચન બોલીશ નહિ; તેમ બીજું ડગલું બરતી વેળાએ કન્યા બોલે છે.

**“મિષ્ટાન્ન વ્યજનાદીનિ કાલે સંપાદયે તવ ॥
આજ્ઞાસમ્પાદિની નિત્યં તૃતીયે સાબ્રવીદ્વરમ્ ॥૩॥”**

હે પ્રાણેશ ! આપની આજ્ઞા મુજબ વર્તી સમયે સમયની ઉત્તમ રસોઈ કરી આપસહ કુટુંબને બોજનથી સતોષ આપીશ તે પ્રમાણે ત્રીજી વખત બોલે છે.

**“શુચિઃ શૃંગાર મૂષાહં વાહ્મનઃ કાયકર્મભિઃ ॥
ક્રીડિત્વ્યપારે ત્વયા સાર્ધં તુરીયે સા વદેદ્વરમ્ ॥૪॥”**

હે પ્રાણેશ ! નિત્ય શશુમાર ધારણ કરી, અનિષધિવિપદો મન, વાણી અને સ્તકર્મથી શુભચિંતક થઈ આપની સાથે ફોડ કરીશ તેમ થાશા કાલે બોલે છે.

“ દુઃખે ધીરા સુખે હૃષ્ટા સુખદુઃખવિભાગિની ॥
નાહં પરનરં ગચ્છે પશ્ચમે સા બ્રવીત્પતિમ્ ॥૫॥”

દુઃખને વખતે ધીરજ આપવાવાળી, સુખમાં પ્રસન્નતાવાળી અને તમારા સુખે સુખી અને દુઃખે દુઃખી રહી અન્ય પુરુષની કદાચ કદાચ કરીશ નહિ એ પ્રમાણે પાંચમીવાર બોલે છે.

“ સુખેન સર્વ કર્માણિ કરિષ્યામિ યદે તવ ॥
સેવાં શ્વશુરયોશ્ચાપિ બન્ધૂનાં સત્કૃતિં તથા ॥
યત્ર ત્વં વા અહં તત્ર નાહં વશ્ચે પ્રિયં ક્વચિત્ ॥
નાહં પ્રિયેણ વશ્યાહિ કન્યા ષષ્ઠે પદેઽબ્રવીત્ ॥ ૬ ॥”

હે પ્રાણેશ ! આત્મ-સસરાની સેવા કરી તમારા ભાઈ-ભાંડુઓને સત્કાર કરી સુખથી યુદ્ધ કાર્ય હું સારી રીતે બળવૃદ્ધિ તેમજ વત્સાં તમે ત્યાં હું રહીશ અને કોઈ દિવસ હું તમારા પ્રત્યે જલતા નહિ કરું તથા તમે પણ મારા પ્રત્યે જલતા ન કરશો આ પ્રમાણે છઠું પગલે બોલે છે.

“ હોમ યજ્ઞાદિ કાર્યેષુ ભવામિ ચ સહાયિની ॥
ધર્માર્થકામકાર્યેષુ મનોવૃત્તાનુસારિણી ॥
સર્વેઽત્ર સાક્ષિણસ્ત્વં મે પતિર્ભૂતોસિ સાંપ્રતમ્ ॥
દેહો મયાર્પિતસ્તુભ્યં સપ્તમે સા બ્રવીદ્વરમ્ ॥૭॥

હે પ્રાણેશ ! તમારી આજ્ઞા પાળી ધર્મ, અર્થ અને કામ આ ત્રણે પુરુષાર્થમાં જોડાઈ યજ્ઞાદિક અને દેવકાર્યમાં સહાય કરનારી થઈશ આત્મણુ, અગ્નિ તથા સર્ગાસંબંધી સમક્ષ તમે મારા પતિ થયા છો, મેં મારો દેહ તમને અર્પણુ કર્યો છે માટે તમારી આજ્ઞાનું કોઈ દિવસ ઉલ્લંઘન નહિ કરું. આ પ્રમાણે કન્યા સાતમા પગલા વખત બોલે છે.

૩ લમે ગીત.

(આણી તીરે બંગારે-આણી તીરે જમનારે.)

સુખનો સંગાતીરે, ઉતમ જાતિરે;
પતિને પ્રભુસભ આણીએ,
શુભથી રૂપાળોરે, મન મરમાળોરે;
પતિને બેની ન વિસારીએ,
રતનથી મોંધોરે, અવનીમાં શોધોરે;
પ્રેમી ને અન્ય પ્રમાણીએ,
શિરમણિ સામેરે, વસ્ત્રબધી રામેરે;
અંતરમાં નિત્ય ઉતારીએ,
હૃદયનો સ્વામિરે, અંતર જામીરે;
પનિહત પ્રેમથી પાળીએ,
કુળતણે દાવોરે, પતિ ધણું છવોરે;
મંગલ આશિષ આપીએ,
સૌભાગ્ય સાચુરે, પતિ દેવ યાતુરે;
સેવા સદાએ રિવકારીએ,
સંસાર સાથીરે, બેઠડિ બાંધીરે;
ઉત્તમ કુળ અજવાળીએ,
વૈષ્ણવપ્રભુ પૂજોરે, પાપથી મુક્તોરે;
પરબ્રહ્મ પુન્યે સુધારીએ,
મંગળમાળારે, પ્રિયતમ પ્યારારે;
સેવા સદાએ રવીકારીએ.

૪ વરઘોડામાં અથવા લગ્ન વખતે ગાવાનું ગીત.

(ઢાલ-૧ માલણુ ઝુંધી લાલ રુણિયલ ગજરા.)

- આજે શુભ દિન મંગલકારી, પ્રિય પુત્રીનાં લગ્ન છે ભારી,
આજે શુભ દિન મંગલકારી—૧
- કજ્જું આપણા શાસ્ત્રની માંઢી, વિદ્યા પૂર્ણ કર્યા પડી ભાઈ,
માંઢિ ગૃહસ્થાશ્રમ ઉર આઢી, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૨
- તે પ્રમાણે વિદ્યાદાન લઇને, રતિરૂપ કન્યા કર ઝડીને,
પાળે ગૃહસ્થાશ્રમ સુરા થઈને, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૩
- સત્પત્નીથી પ્રતિજ્ઞાને બાળે, તેવું પાળી સદા સુખ માણે;
બેગવી રિક્કિસિક્કિ ક્યો બદાવો, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૪
- લગ્નવિધિ શિવશક્તિ સમાન, વર્તો તે પ્રમાણે ગુણુવાન,
યશસ્વી બની દીપાવો નામ, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૫
- દંપતી નિરાગી રહેો તનથી, ઈચ્છી આશિષ દઈ શુદ્ધ મનથી;
દીર્ઘાયુ રહેો માર્થુ પ્રભુથી, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૬
- માત પિતાને રાખો સંતોષે, લગાવી લાડ ઉછેયાં હોંસે,
ધન્ય તેને કુટુંબી જે પોપે, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૭
- ઉપા-અનિરુદ્ધ સમ દીપે જ્વેક, તેમાં દીસે નહીં કાંઈખેડ,
જ્વેઈ સદગ થયા મમ કેડ, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૮
- જગદંબા કૃપાદગ માનું, વડીલોની પુન્યાઈ પ્રમાણું,
આજે ઉગ્યો સુવર્ણનો જાનું, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૯
- લક્ષ્મિસમ કુલવધુને વધાવું, રહેો અખંડ સૌભાગ્ય એ આહું,
દીપક વરકન્યાને વારી જઈ, આજે શુભ દિન મંગલકારી—૧૦

૫ કન્યાના લગ્ન વખતે માવાનું ચીત.

(હાથ- ' સજની મુજને સ્વખાંતર એક લાગ્યુંછ. ')

પ્રકટીયો રમ્ય સુવર્ણહિત આજે રે, વરવધુ લગ્નમંડપમાં વિરાજે રે.
સ્નેહે દીધુ કન્યાતણું દાન આજે રે, સુખી રહી શાશ્વી શોભાવો મદરાગ્યરે,
રથાં આજે લગ્નમંચિથી ગુંધારી રે, સમપદી પ્રતિજ્ઞા પાળો મન ચાહી રે.
વિધાતાએ મેળવ્યાંયો શુભ યોગ રે, દીસે જાણે ચંદ્રકામુદીની જોડ રે.
પુત્રોપન આખર પરનું કહેવાય રે, મળે યોગ્ય સ્થાન નિવૃત્તિ થાય રે.
માલીકને થાપણુ સોંપાય જેમ રે, કન્યારત્ન આપ્યું પરણવને તેમ રે.
આત્મા થયો આજ આરો શુદ્ધ જાંપીરે, માલીકને તેની થાપણુ દીધી સોંપીરે.
મહાસત્ર કપ્પવમુનિનું એ રમરિએ રે, સંસારમાં માર્ગ સુખદ હો ઉચ્ચાર્યરે.
પુત્રોસ્નેહ વનવાસીને જ્યાં સાહે રે, સંસારી જનોથી એ કેમ બુઝાયરે.
પ્રકલ સાથે દીપી રહે જેમ વેલી રે, તેમ પતિ સહિત દીપે કુળવેલી રે.
નિર્વિધેથી સંસારસાગર તરજો રે, સ્નેહતાણાં ઝરણાં દોષનિ ભદ્રે ઝરતરે.

૬ તાપીનો વિવાહ.

સરસ્વતી સ્વામીને વિનવું ગણપત લાગવું પાયરે,
બેઠી કરજોડીને વર્ણવું ગારશિ તાપીનો વિવાહરે;
તાપીના તેજ છે આકળા પાણિ છે નીરમગ નીરરે,
ચાંદો સુરજ બેઠી રવ ચઢ્યા રમતેલા તાપીને દીકરે.
રમતેલા રમતેલા એમ જાણે હાદાજી મુજને પરણવોરે,
તુજને પરણવીશ બેટડીં વર ધર સોધીને લાવુરે;
ધરરે જોયા ત્રીજુવનતણા વર જોયો ચંપાનો છેડરે,
તેડાવો જોશીના બેટડા તાપીના લગ્ન નિરધારે રે.
માથ માસેને શુકલ પદ્મે લગ્ન છે સાતમને સોમવારે,
તેડાવો તાપીની માતાને જોષીને કણ્ઠવટ આપેરે
થાળો બરી સગમોતીની માંદી મેલી સોનાની ફસરે,
કણ્ઠવટ લઈ જોષી ઘેર ગયા જોષણુ પુછે છે વાતરે.

કેણુ ધુત્યા વર રાજ્યા કોની ફાડી વડેલી મળુસરે,
 નથી રે ધુત્યા વર રાજ્યા નથી ફાડી વડેલી મળુસરે;
 ચાંદા સુરજની બેટડી તેના મેંતે લમ નિરધારી,
 નાદી ધોઈ વર ધોડે ચઢ્યા મુસ્તક ધરીયા છે ખુપરે.
 ત્યાંથીને વરરાજ સંઘર્ષા આવી રજા આગોળે જાયરે,
 સામયુ સાળાને હાથરે.

ત્યાંથીને વરરાજ સંઘર્ષા આવી રજા ચાટડા ચારરે,
 ચાટડે ચમર હળાવોરે.

ત્યાંથીને વરરાજ સંઘર્ષા આવી રજા જાનીવાસા માંજરે,
 કલવો સાળાને હાથરે.

સાત ખાજલાની છાજ ભરી રૂપલા દહની દાણુરે,
 ત્યાંથીને વરરાજ સંઘર્ષા આવી રજા તોરણે જાયરે;
 પોકળુ સાસુને હાથરે.

ધુસળ મુસળ રૂઢીઓ સરયો સંપતને ત્રાકરે,
 ઠાડી પીડીને આવારણુ નરખીને સાજા છે નાકરે
 ત્યાંથીને વરરાજ સંઘર્ષા આવી રજા માલરા માથરે,
 મામાતે કન્યા પધરાવોરે.

પદેલું તે મંગળ વરતીયુ મામા તે છો કન્યા દાનરે,
 ઘાટ આપ્યા તે પાનેતર આપીશુ સરસેલા બાણેજીના દાનરે
 બીજીને મંગળ વરતીયુ બાપા તે છો કન્યા દાનરે,
 બેટી આપીને પેટી આપીશુ સરસેલા દીકરીના દાનરે,
 ત્રીજીને મંગળ વરતીયુ દાદાતે છો કન્યા દાનરે,
 ગાયો આપીને ઘોડા આપીશુ સરસેલા દીકરીના દાનરે,
 ચોથીને મંગળ વરતીયુ કાકા તે છો કન્યા દાનરે;
 સોના આપ્યા તે રૂપા આપીશુ સરસેલા બત્રીજીના દાનરે,
 પાંચમીને મંગળ વરતીયુ વીરાતે છો કન્યા દાનરે.
 ચંદ્રેલો આપીને માફા આપીશુ સરસેલા બેનીના દાનરે,
 મેં તમને વેવાઈ વારીયા જોડના લમના લઈસિરે;
 ન મળે અજ કપાસીઆ નહિ મળે બળદને પુળારે,
 સરસ્વતી સ્વામીને વિનવું ગણપત લાગવું પાયરે.

૭ સારારે વળાવતી વખતે ગાવાનું ગીત.

શાણીને સાસરે, રે, વળાવો હીરા બહેન સાસરીએ પધારો. શાણી સખીઓના શોક સમાવો.	શાણી૦
ખેલ્યાં ખાતે દાદાજી ને બાળે, પૂર્યા કોડ કુંડુખી જનોએ; બહેની ભત્તા સ્વર્ગનને મળીએ.	શાણી૦
રૂપી કુળની રીત દરીને, સોધી યોગ્ય સજ્જનને વરી લે; પારકાને પોતાના કરી લે.	શાણી.
મળે સાગરમાં જેમ સરીતા, તેવી થાતું બહાણી વનીતા; પ્રાપ્ત કરીએ તું પતિની પ્રભૂતા.	શાણી.
સાસુ સસરાને જેઠ જેઠાણી, નાની નણ્ણંદીને દિયર દેસણી; બહાલી સહિમાં ગણાજે તું શાણી.	શાણી.
પંચ યજ્ઞ પતિ સહિ કરજો, સ્વામી આરાધને નિત્ય અનુસરજો; મહસ્થા ધર્મ સદા આચરજો.	શાણી.
કુશળ રહેજો સદા દંપતી, વલ્લો રોહ અને સન મતિ દિન દિન પ્રાપ્ત થજો ભિમગતિ.	શાણી.
બેની મોટાનાં છોડે કહાવો, કરી કાર્ય મોટેશં બતાવો; તમે માતાની કુખ દિપાવો.	શાણી.

૮ કન્યા વળાવતી વખતનું ગીત.

(આછાતે ઘુંચત બહેનીને બહાલેરા લાગે-રાગ)

સાસરે આભ્યા બહેન દીરાકુમારી,
પ્રીતી હમારી બહેની શાને વિસારી ?
કહે મનુરસહુમી માતા હો બહેની ? સાસરે.
સાસરીયે બહેની મારી સંપીને રહેજે;
આજા વડિલની અંતરમાં ધરજો.
નીતિ વિવેક ન વિસરશો હો બહેની ! સાસરે.
કુળવટ લગભગતો પ્રાણુધી પ્યારી ?
વિનય વડીલોને અંતરમાં ધારી,
ધર્મમાં ચિત્ત તમે ધરજો હો બહેની ? સાસરે.
કોણ કરે કદી સ્વામી એ શાણી;
કડવા વચન લેજો અમૃત ગણી.
શાંતિથી સધણું ગળગળજો હો બહેની ? સાસરે.
પ્રભુ સમાન લેજો પતિને પ્રમાણી;
માથુ નમવી શો આજાએ પાળી.
આપણુ કુળ અગળવાળજો હો બહેની ? સાસરે.
સાસુ સસરાની સેવા સુકતી જોજો;
જોઈ દિવરજીને માનજી દેજો.
વડિલ નણુંદ ગણી લેજો હો બહેની ? સાસરે.
નોકર આકરની સંભાળ લેજો ?
ધારેથી શાણી મીઠાં વચનોએ કહેજો ?
ધરની રક્ષા તો ઉત્તમ કરજો હો બહેની. સાસરે.
લક્ષિમને વૈભવે ગંભીર ચાજો;
સત્તા છતાંયે અભિમાન ન છાજો ?
મનની મોટાઈ ન વિસરીયે એ બહેની ? સાસરે.
જીવદયાને જોજો વિસારી દેતી;
રંક અનાથ જીવ્યા હોય અતિથી,
તેની સેવા ન વિસરતી હો બહેની સાસરે.

ની નાવ ભવ સાગર તરંગે;

નીચમ પ્રભુ કાકિતથી કરંગે.

જાંતી પામી ભવ તરંગે હો બહેની ? સાસરે.

ઝાલી દીકરીઓને આજુ સું કહીયે ?

આંખોના તારા તને કુરજ કરીએ,

અંતર આશિષ ઉચરીયે હો બહેની ? સાસરે.

વહેલી વહેલી તું પાછી આવજો શાણી;

સુતા ધરજાર વળી અજને પાણી.

આવી નીપૂર નહોતી જાણી હો બહેની ? સાસરે.

એવી શીખામણ માતા મનુરમકી દેતાં;

બહેન દીરાને આશિષ દેતાં,

શીખ મણીમય કહેતાં હો બહેની ? સાસરે.

૯ સમ પછી પુત્રીને સાસરે વળાવતી વખતે ગાવાનું ગીત

(ઢાળ-‘માંવે સોયરે અજવાળાં કે દીવડી ક્યાં ગઈરે’)

શાણી સાસરીએ સીંધાયો, હૃદય દર્પ ધારીને રે,

સદુ સાથે સંપી સમાએ, ઉભય કુળ તારીને રે—૧

સામુશસુરની સેવા કરો, મરણક્રમળ નમી રે,

નણદી દેરાણી જેઠાણી, ગણોને બહેની સમી રે—૨

જેઠ દિયર જે તમારા તે, વીર સમ રહો ગણી રે,

શસુરકુટુંબની સાથ, રહેને દળીમળી રે—૩

બહેની સુધક શૂદ્ર રાખી, સુધક રહો મુંદરી રે,

પ્રેમ સહિત પતિ સેવી, આગા ન બેપો જરી રે—૪

સ્નેહે મોહું કર્યું રતન, આજે દૂર થાય છે રે,

સુઝ સંબંધી મળ્યાં છે તે, સ્નેહે સંભાળશે રે—૫

હાથી શોભે દરજાર, શોભે પુત્રી સાસરે રે,

મોકલજો શુભ સંદેશ, સ્નેહી ઉરમાં દરે રે—૬

૧૦ શિયળવ્રત.

(હાથ- કાનુજ તારી કામણ કરનારી, વજ્રમાં વાંસલડી વાગી.)

સહગ્રુણ શીશ શુભ ગંગાર દરીર ધારી, અલંકૃત બહેની બનો ભારી;
ત્રિવ પતિપ્રેમનો દાર હૃદય ધારી, સારી સત્ય-શ્રમતાની, સારી-
કર કંકણ ધારી, દાન દર્ઝ દીપાવો ભારી,
દુઃખી બેસી, ચર્ચ બેસી, કષ્ટ લો તેનું નિવારી-

અલંકૃત બહેની બનો ભારી—૧

સતિ સીતા અનસુયા યુગ ઉર આશ્રી, બાછ સહુ સતીઆ બધો બાણી;
તનમનકી વારી, જાએ તેના પર બહીદારી,
છે રહેલી, છે રહેલી, કિર્તીથી અમર અલ નારી-

અલંકૃત બહેની બનો ભારી—૨

બીજા ઘનની નથા જરૂર સતિ નારી, શિયળવ્રત રનેહે થયો પાણી;
રુપ મુલ્ય રાહુ સાણી, નકામાં શિયળ વિના બાણી,
રહી રહેણી, રહી રહેણી, કરણી સાચવી રહેણી સારી-

અલંકૃત બહેની બનો ભારી—૩

ઉર આદી માનો દીપક શિખ સારી, અલંકૃત બહેની બનો ભારી—

૧૧ સજની ! સંસારે સ્વર્ગ વસાવ !

સંસારે સ્વર્ગ વસાવ,

ઓ સજની ! સંસારે સ્વર્ગ વસાવ !

સાસુ સસરા ગાય માત પિતા, ને

બવ સાલક પતિ નાવ:

ઓ સજની ! સંસારે સ્વર્ગ વસાવ !

તીર્થ કરવા બે વ્હાલે તું સજની !

તીર્થ સ્વરુપથી બે વ્હાવ ?

દિયર-દેરાણી ને જોડ-જોડણીથી રાખજો નિત્ય બનાવ,

સાખી-જાખી જો નણુદીથી આવીશ તો

લેખિ સ્વર્ગનો લ્હાવ ?

ઓ સગની ! સંસારે સ્વર્ગ વસાવ ?

જોડેરનિ સાખી માન તું દેજો:

નહાનાં પર રાખજો ભાવ !

કુખી દિલ ના તું કાઢતું કરજો;

ઊર સાખી કરજો દરિયાવ !

ઓ સગની ! સંસારે સ્વર્ગ વસાવ ?

સ્વામિની સંગાથ સ્વામિની સનાથ,

રખે, તું ચૂકતી ઓ દાવ ?

કરીશ તેતું પામીશ સગની !

રનેહ સરોવરે નહાવ !

ઓ સગની ! સંસારે સ્વર્ગ વસાવ !

સંસારે સ્વર્ગ વસાવ

ઓ સગની ! સંસારે સ્વર્ગ વસાવ !

